

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 331/06-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. októbra 2006 predbežne prerokoval sťažnosť Š. K., Š., zastúpeného advokátkou JUDr. J. O., L., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 M Cdo 15/2005, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Š. K. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. júla 2006 doručená sťažnosť Š. K., Š. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. J. O., L., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu

Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 M Cdo 15/2005.

Z obsahu sťažnosti sťažovateľa a pripojených príloh vyplývajú nasledovné rozhodujúce skutočnosti.

Okresný súd Levice (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 12 C 76/2004-59 zo 17. augusta 2004 zaviazal sťažovateľa zaplatiť Okresnému stavebnému bytovému družstvu L. (ďalej len „stavebné bytové družstvo“) poplatok z omeškania 2,5 promile zo sumy 7 710 Sk za každý deň omeškania od 1. januára 2001 do 28. mája 2004. Generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) na podnet sťažovateľa z 25. mája 2005 podal proti predmetnému rozsudku mimoriadne dovolanie, ktorého prípustnosť a dôvodnosť vyvodzoval z ustanovenia § 243e ods. 1 v spojitosti s § 243f ods. 1 písm. b) a c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Rozsudok okresného súdu považoval za zmätočný a nepreskúmateľný, pretože z obsahu spisu ani zo samotného rozsudku nevyplývalo, s akým plnením a kedy sa sťažovateľ dostal do omeškania.

Najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 M Cdo 15/2005 z 21. apríla 2006 odmietol mimoriadne dovolanie pre nesplnenie procesných predpokladov na podanie mimoriadneho opravného prostriedku. Konštatoval, že sťažovateľ ako účastník konania na strane žalovaného, ktorý podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania, nevyužil žiadne zákonom dovoľené a efektívne procesné prostriedky nápravy ním tvrdeného nezákonného stavu, pričom netvrdil, že by tu boli objektívne prekážky brániace mu v ich využití v rámci riadne inštančného postupu.

Na základe rozsiahleho zdôvodňovania splnenia procesných podmienok prípustnosti mimoriadneho dovolania je sťažovateľ toho názoru, že právoplatný rozsudok všeobecného súdu prvého stupňa je spôsobilým predmetom mimoriadneho dovolania a že nie je zákonnou procesnou podmienkou účastníka konania vyčerpať iné dostupné právne prostriedky nápravy.

Podľa sťažovateľa uvedeným postupom v konaní sp. zn. 2 M Cdo 15/2005 najvyšší súd porušil základné práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru. Porušenie svojho základného práva na prístup k súdu vidí v tom, že najvyšší súd zmaril možnosť právnu vec 12 C 76/2004 znovu otvoriť a prerokovať v merite veci mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora v konaní sp. zn. 2 M Cdo 15/2005. Porušenie základných práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy súčasne vzniklo postupom dovolacieho súdu, ktorý mu odňal zákonnú možnosť vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom v konaní pred všeobecným súdom. Nespravodlivosť postupu dovolacieho súdu spočíva podľa neho vo vadnej aplikácii ustanovení OSP a tiež aj v zaujatí stanoviska, že napadnutý výrok rozsudku súdu sa týka „bagatelnej“ veci, akou podľa názoru najvyššieho súdu je príslušenstvo pohľadávky. Poukázal pritom na tú skutočnosť, že v tomto prípade príslušenstvo pohľadávky viacnásobne prevyšuje samotnú vymáhanú istinu 7 710 Sk, keď v numerickom vyjadrení je poplatok z omeškania vyčíslený na 23 978 Sk. Podľa sťažovateľa sú práve všeobecné súdy, ktorým je aj najvyšší súd, v prvom rade zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov a dodržiavanie práv a slobôd vyplývajúcich z ústavy a dohovoru. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu, a práve tento súd vyvodil zjavne neodôvodnený záver, keď rozhodol, že podmienky pre uskutočnenie dovolacieho konania proti rozsudku okresného súdu č. k. 12 C 76/2004-59 zo 17. augusta 2004 nie sú splnené a mimoriadne dovolanie odmietol.

Sťažovateľ v tejto súvislosti žiada, aby ústavný súd deklaroval porušenie jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 M Cdo 15/2005, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie vo výške 15 000 Sk, ako aj vyčíslené trovy konania v sume 5 788 Sk jeho právnej zástupkyňi.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom pre odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sťažovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (mutatis mutandis I. ÚS 12/01, I. ÚS 124/03).

Predmetom konania pred ústavným súdom sa stalo posúdenie namietaného porušenia súdnej ochrany sťažovateľa v dôsledku postupu a rozhodnutia dovolacieho najvyššieho súdu, ktorým tento súd odmietol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora voči časti rozsudku okresného súdu č. k. 12 C 76/2004-59 zo 17. augusta 2004, ktorou bola sťažovateľovi uložená povinnosť zaplatiť stavebnému bytovému družstvu poplatok

z omeškania vo výške 2,5 promile zo sumy 7 710 Sk za každý deň omeškania od 1. januára 2001 do 28. mája 2004. Sťažovateľ v podstate argumentoval tým, že príslušný súd v konaní o mimoriadnom dovolaní v jeho veci nezabezpečil jeho právo na spravodlivý proces a prístup k súdu v súlade s čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Článok 46 ods. 1 ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50). Zároveň podľa čl. 46 ods. 4 ústavy podmienky a podrobnosti o tejto ochrane ustanoví zákon, resp. v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy je možné domáhať sa práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú.

Podľa svojej ustálenej judikatúry ústavný súd nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inšinciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/01).

V danom prípade je relevantnou aj judikatúra ústavného súdu, v zmysle ktorej je na skúmanie prípustnosti návrhu na začatie súdneho konania, jeho opodstatnenosti, dodržania zákonných lehôt, oprávnenosti navrhovateľa takýto návrh podať, právomoci o ňom konať a rozhodnúť, či splnenia iných zákonom ustanovených záležitostí, zásadne príslušný orgán, ktorý rozhoduje o merite návrhu. Inými slovami, právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc skúmať to, či návrh zodpovedá tým podmienkam, ktoré pre konanie o ňom ustanovuje príslušný procesný kódex. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci všeobecných súdov je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou (I. ÚS 115/02, I. ÚS 46/03). V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že uvedené obdobie platí aj pokiaľ ide o skúmanie splnenia podmienok konania o mimoriadnom dovolaní (I. ÚS 136/06).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie, len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin c. Francúzsko, 1998).

Pravidlá týkajúce sa splnenia podmienok konania o mimoriadnom dovolaní majú za cieľ zaistiť riadny výkon spravodlivosti a zvlášť rešpektovať princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím. Dotknuté osoby musia počítať s tým, že tieto pravidlá budú aplikované. Jednako tieto pravidlá alebo ich používanie nemôžu týmto osobám zabrániť, aby využili existujúci opravný prostriedok (napr. I. ÚS 4/00, taktiež vec Pérez De Rada Cavanilles c Španielsko, rozsudok ESLP z 28. októbra 1998).

Otázka posúdenia podmienok konania o mimoriadnom dovolaní je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv

sťažovateľa (mutatis mutandis IV. ÚS 35/02). Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas sťažovateľa s právnym názorom najvyššieho súdu týkajúcim sa otázky podmienok konania o mimoriadnom dovolaní v danej veci.

Z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že: „*Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1, veta za bodkočiarkou O. s. p., v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p.) predovšetkým skúmal, či boli splnené procesné predpoklady na podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, požadované ustanovením § 243e O. s. p.*

Označené ustanovenie priznáva generálnemu prokurátorovi procesné oprávnenie podať mimoriadne dovolanie vtedy, ak sú splnené (okrem procesných podmienok) aj ním ustanovené procesné predpoklady na podanie tohto mimoriadneho opravného prostriedku. Generálny prokurátor môže podať mimoriadne dovolanie

- *na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu, alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu,*
- *na základe zistenia, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon,*
- *ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a*
- *ak túto ochranu nemožno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.*

Tieto predpoklady musia byť splnené kumulatívne (pozri dikciu ustanovenia § 243e ods. 1 in fine O. s. p.). Ak uvedené zákonné predpoklady nie sú splnené, treba mať za to, že generálny prokurátor nebol oprávnený podať tento mimoriadny opravný prostriedok; ak ho napriek tomu podal, dovolací súd ho musí ako neprípustný odmietnuť [§ 243b ods. 4, § 218 ods. 1 písm. b) O. s. p., v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p.].

Pri skúmaní, či sú splnené uvedené procesné predpoklady mimoriadneho dovolania, je nutné si uvedomiť, že mimoriadne dovolanie predstavuje výnimku z pravidla stability súdneho rozhodnutia, vyjadreného jeho právoplatnosťou. Podstatou tejto výnimky je účel mimoriadneho opravného prostriedku, ktorým je jeho výnimočné použitie, s cieľom presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodnutia v odôvodnených prípadoch.

Mimoriadne dovolanie ale môže splniť uvedený účel iba vtedy, ak sú splnené kritéria akceptovateľnosti jeho úpravy. Jednou z týchto kritérií je povinnosť vyčerpať iné, dostupné právne (procesné) prostriedky nápravy pochybení, vytykaných v mimoriadnom dovolaní. Rešpektovanie týchto kritérií právnej úpravy mimoriadnych opravných prostriedkov je nevyhnutné z hľadiska princípov právneho štátu (čl. 1 ústavy), ale aj z aspektov práva na súdnu ochranu (čl. 46 ústavy) a práva na spravodlivý proces v súlade s hodnotami, ktoré sa zaručujú čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná teda len subsidiárne, t. j. vtedy, ak osoba, ktorá sa domáha podania mimoriadneho dovolania, neúspešne využila všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov, alebo takéto právne prostriedky nemala k dispozícii, príp. boli tu objektívne prekážky, ktoré jej znemožnili ich využitie. Z tohto zákonného predpokladu vyplýva významné obmedzenie prípustnosti mimoriadneho dovolania, ktoré zabezpečuje jeho výnimočnosť, v súlade s teoretickou podstatou mimoriadneho opravného prostriedku (podrobnejšie pozri uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 57/99).

Účastník konania (žalovaný), ktorý podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania, nevyužil žiadne zákonom dovolené a efektívne procesné prostriedky nápravy ním tvrdeného nezákonného stavu; dovolateľ ani netvrdil, že by tu boli objektívne prekážky, ktoré by žalovanému bránili v ich využití v rámci riadneho inštančného postupu. Z týchto dôvodov mal preto dovolací súd za to, že generálny prokurátor nebol oprávnený podať v danej veci (bagatelnej – príslušenstvo pohľadávky takou je) mimoriadny opravný prostriedok, ktorým by sa mal vecne zaoberať Najvyšší súd Slovenskej republiky. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dovolanie odmietol.“

Podľa názoru ústavného súdu právny názor najvyššieho súdu o splnení podmienok konania o mimoriadnom dovolaní v danej veci je zdôvodnený vyčerpávajúcim spôsobom, a preto ho ústavný súd považuje za dostačujúci, ale aj ústavne relevantný. V citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyšší súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré bolo treba považovať podmienky konania

o mimoriadnom dovolaní za nesplnené. V každom prípade postup najvyššieho súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľa nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. V konečnom dôsledku ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov najvyššieho súdu, ktorý prijíma aj stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci najvyššieho súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou, ak by napadnutý právny názor najvyššieho súdu bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, a teda ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustavení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad najvyšším súdom takéto nedostatky nevykazuje, a preto bolo potrebné sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú. Ústavný súd už preto nerozhodoval o ďalších návrhoch sťažovateľa na rozhodnutie ústavného súdu.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti a dôvody ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. októbra 2006